

کمک کنید و به صورت خودتان اشاره کنید یا دست‌هایتان را اطراف چشم‌های او قرار دهید تا میدان دید او محدود شود و فقط به شما نگاه کند.

- انگشت‌هایتان را با حالت راه رفتن به کودک نزدیک کنید و از پاهای کودک به سمت دلش بروید و کودک را قلقلک بدهید و بگویید "موشی بیا، بیا، بیا".

- روبه‌روی کودک بنشینید و یک بادکنک را به آرامی باد کنید تا کودک در این مدت به شما نگاه کند. بعد این بادکنک را با یک روبان به مچ دست یا مچ پای کودک به آرامی ببندید تا کودک با تکان دادن دست و پای خود به بادکنک توجه کند.

- رو به روی کودک بنشینید، اسم کودک را صدا بزنید و بعد از این که به شما توجه کرد، با استفاده از حباب ساز، حباب درست کنید. سپس با اشاره کردن به حباب‌ها حرکت‌شان را ردگیری کنید و کودک را نیز تشویق کنید که به آن‌ها نگاه کند.

- بازی بالا را در مورد بادکنک انجام دهید. می‌توانید انتهای بادکنک را نبندید و بعد از باد کردن، آن را به صورت ناگهانی رها کنید، صدا و حرکت بادکنک برای کودک جذاب است و باعث می‌شود کودک حرکت آن را دنبال کند.

- روی چشم هایتان عینک‌ها و ماسک‌های جالب و خنده دار بزنید و با تغییر آهنگ صدا با کودک حرف بزنید.
- کاغذهای خرد شده، نوارهای باریک و یا پره‌های رنگی را در دستان خود و در مقابل کودک نگاه‌دارید و سپس با شمارش ۱، ۲، ۳ آن‌ها را فوت کنید.
- زمانی که کودک را به حمام می‌برید، آب بازی و کف بازی کنید، حین انجام این کار با او رو در رو باشید تا به شما توجه کند.
- حلقه‌های هوش را از داخل میله‌ی آن خارج کنید، یکی یکی از داخل حلقه‌ها به کودک نگاه کنید، همزمان اسم کودک را صدا کرده و کلمه‌ی دالی را بیان کنید، برای جلب توجه بیشتر می‌توانید صدایتان را هم تغییر بدهید.
- برچسب‌های جالبی را روی صورتتان بچسبانید، با کودک هم سطح و رو در رو شوید، طوری که بتواند برچسب‌ها را لمس کند و آن‌ها را از روی صورتتان جدا کند.
- با انگشت اشاره آرام آرام به سمت صورت کودک حرکت کنید و با لمس بینی و گفتن هیجان‌انگیز کلمه‌ی بیب با او بازی کنید.
- اتاق را تاریک کنید، با نور چراغ قوه، صورت خود را روشن کرده و شعر مورد علاقه‌ی کودک را بخوانید.

۳- تغییر دادن صداسازی‌ها:

کودک برای جلب توجه و بیان خواسته‌هایش، از انواع صداسازی یا به اصطلاح قان‌وقون^۱ استفاده می‌کند. در این صداسازی‌ها کودک می‌تواند بلندی و تن صدایش را تغییر دهد.

تمرینات پیشنهادی برای ایجاد و تقویت این مهارت

- کودک را بخندانید، قلقلک بدهید و یا با احتیاط بلرزانید، در هنگام انجام دادن این کارها، کودک ممکن است شروع به صداسازی کند، کوچک‌ترین صداسازی‌های او را تشویق کنید و کاری که برای او لذت‌بخش بوده را بارها و بارها تکرار کنید.
- شما می‌توانید در قالب این بازی‌های ساده، صداسازی‌های کودک را بیشتر و متنوع‌تر کنید؛ مثلاً مکعب‌های خانه‌سازی یا لگوها را به هم بزنید و صداسازی کنید "تق تق تق" حتی می‌توانید از قان‌وقون‌های کودک هم استفاده کنید؛ مثلاً لگوها را به هم بزنید و بگویید "با، با، با" یا جغجغه کودک را تکان بدهید و بگویید "لا، لا، لا".

1 Babbling

- هر بازی یا فعالیتی که برای کودک انجام می‌دهید همراه با صداسازی‌های تکرارشونده مانند لالالا، بابابا، دادادا، قاقاقا و با تغییر در تن صدا باشد یعنی صدایتان را نازک یا بم کنید و بلندی صدایتان را تغییر بدهید. برای مثال وقتی لباسش را عوض می‌کنید، پاهای او را گرفته، به هم‌بزنید بگویید "بریم تاتی کنیم" "تاتاتا".
- اگر کودک از نگاه کردن به پاپت یا همان عروسک‌های انگشتی لذت می‌برد می‌توانید پاپت‌های انگشتی حیوانات را تهیه کنید و هر بار یکی از آن‌ها را به کودک نشان بدهید و صدای آن را تولید کنید مثلاً پاپت گوسفند را به کودک نشان بدهید و بگویید "بعی می‌گه بع بع".
- هنگامی که می‌خواهید به کودک پوره یا غذای کمکی بدهید، قاشق غذا را به کودک نزدیک کنید و بگویید "آآآآم" "به به به".
- ماشین اسباب‌بازی را هل بدهید و بگویید "آم آم بیب بیب"، موتور اسباب‌بازی را حرکت بدهید و بگویید "قان قان"، هواپیمای اسباب‌بازی را در هوا حرکت دهید و بگویید "آآآ".

- برای کمک به متنوع‌تر شدن صداسازی‌های کودک، آن‌ها را تقلید کنید. تقلید از صداسازی‌ها در سه مرحله انجام می‌شود. ابتدا دقیقاً همان صدایی که کودک تولید کرده است را تقلید کنید، بعد همان مدل صداسازی را با صدای دیگری که کودک بیان می‌کند انجام دهید و بعد همان مدل صداسازی را با صدایی که کودک بیان نمی‌کند انجام بدهید. برای مثال فرض کنید کودک صدای "ب" و "م" را بیان می‌کند. کودک می‌گوید "بابابا، ببِ ببِ، ماماما" ولی صدای گ را تا به حال از کودک نشنیده‌اید. حالا اگر کودک گفت "بابابا" شما ابتدا بگویید "بابابا" بعد

بگویید "ماماما" و بعد بگویید "گاگاگا". با این کار کمک می‌کنید تا کودک صدای جدید "گی" را یاد بگیرد و در صداسازی هایش استفاده کند.

۴- تشخیص افراد غریبه و آشنا:

زمانی که افراد غریبه کودک را بغل می‌کنند یا به او نزدیک می‌شوند او گریه می‌کند و این نشانه‌ی تشخیص افراد غریبه از افراد آشنا است.

تمرینات پیشنهادی برای ایجاد و تقویت این مهارت

- پشت دستان خود پنهان شوید و قبل از نشان دادن چهره‌ی خود با کودک حرف بزنید، سپس دستتان را از صورت بردارید و خودتان را معرفی کنید. مثلاً "سلام، منم مامان".
- زمانی که کودک به یکی از اعضای خانواده نگاه می‌کند یا به سمت او می‌رود نام فرد را بگویید تا کودک علاوه بر چهره، نام اعضای خانواده را هم یاد بگیرد؛ مثلاً کودک به برادرش نگاه می‌کند شما بگویید "کیه؟ داداش" "داداش بیا".
- عکس هر یک از اعضای خانواده را در یک صفحه از دفتر بچسبانید یا عکس‌های تک نفره اعضای خانواده را در صفحات مختلف آلبوم قرار دهید و بعد با ورق زدن صفحات نام هر یک از آن‌ها را بگویید. "بابا"، "این کیه؟ آجی".
- عکس‌های خانوادگی و فیلم‌های اعضای خانواده را به کودک نشان بدهید و افراد را نام ببرید. "دایی"، "مادرجون" و ...

۵- تلاش برای جلب توجه:

در این بازه‌ی سنی، ابتدا کودک می‌آموزد به مواردی که دیگران توجه می‌کنند، نگاه و توجه کند. سپس به تدریج یاد می‌گیرد که خودش نیز برای جلب توجه دیگران تلاش کند. او برای جلب توجه کردن، غر می‌زند، جیغ می‌کشد یا صداسازی می‌کند. مثلاً در جمعی که همه با هم صحبت می‌کنند برای اینکه به او توجه کنند، ناگهان جیغ می‌کشد.

تمرینات پیشنهادی برای ایجاد و تقویت این مهارت

- به‌غیراز جیغ‌زدن اگر کودک با صداسازی‌های دیگری سعی می‌کند با شما ارتباط برقرار کند، به کودک توجه کنید و کودک را تشویق کنید؛ مثلاً لبخند بزنید و صداسازی‌هایش را تقلید کنید.
- به هر چیزی که کودک توجه می‌کند، توجه کنید و با هیجان در موردش حرف بزنید. در این موقعیت‌ها از کلمات هیجان‌انگیز استفاده کنید تا کودک یاد بگیرد برای جلب توجه کردن به‌جای جیغ‌زدن و رفتارهای نامتعارف از آن‌ها استفاده کند؛ مثلاً وای، ببین، نگاه کن، و...^{۳۳۳}

- هرگاه کودک شروع به صداسازی کرد، به سراغ کودک بروید، به او لبخند بزنید و با او صحبت کنید. با این کار کودک یاد می‌گیرد به جای گریه کردن و جیغ زدن از طریق صداسازی توجه شما را جلب کند.
- سعی کنید در طول روز برای کودک زمان بگذارید و با او ارتباط برقرار کنید، او را در آغوش بگیرید و بازی‌هایی که در قسمت‌های دیگر پیشنهاد شده است را انجام دهید تا کودک به اندازه کافی از شما توجه دریافت کند.
- یکی از اعضای خانواده وانمود کند که خوابیده است. سپس شما و کودک به سمت او بروید و با زدن ضربه‌های آرام روی شانه، یا تکان دادن و صدا زدن او، سعی کنید او را بیدار کنید. بهتر است بیدار شدن فردی که خوابیده است به صورت ناگهانی و خنده دار باشد تا کودک این کار را مجدداً تکرار کند.
- بازی قبل را با یک عروسک که خوابیده تکرار کنید.
- یکی از اعضای خانواده از جمع خارج شود و پشت به کودک بنشیند، شما و کودک به سمت او بروید، آرام بر روی شانه‌اش ضربه زده و او را صدا بزنید تا به جمع برگردد.

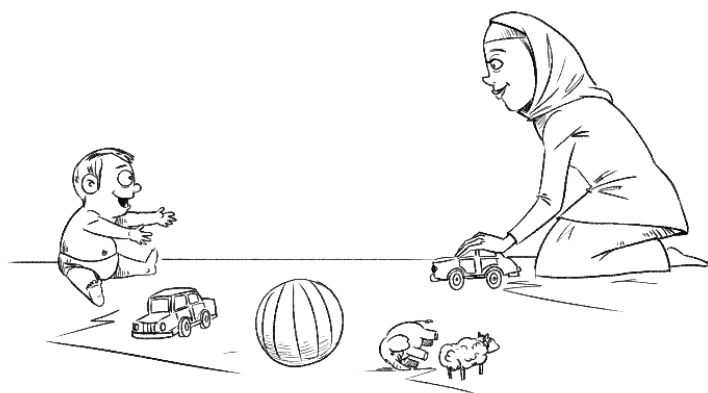
۶- درخواست شروع مجدد یک فعالیت لذت‌بخش:

درخواست کردن انواع مختلفی دارد. درخواست شیء، درخواست انجام یک فعالیت و درخواست شروع مجدد یک فعالیت، از انواع درخواست کردن در کودکان هستند. در این سن کودک می‌تواند شروع مجدد یک فعالیت لذت بخش را درخواست کند و دوست دارد بازی‌های لذت بخش را چندین بار تکرار کند.

تمرینات پیشنهادی برای ایجاد و تقویت این مهارت

- یک بازی تکراری مثل دالی موشه را با کودک انجام دهید و پس از چندبار دستانتان را بیشتر از قبل روی صورتتان نگه دارید و منتظر واکنش کودک باشید تا صداسازی کند یا دست شما را از روی صورتتان بردارد.
- یک اسباب بازی را به کودک نشان دهید کمی با آن بازی کنید و بعد آن را پشت سرتان قایم کنید یا یک دستمال روی آن بیندازید تا کودک تلاش کند و آن را پیدا کند یا منتظر بماند تا دوباره آن را نشان دهید.
- با اسباب بازی کوکی بازی کنید و صبر کنید تا کودک تمام شود، منتظر بمانید تا کودک اسباب بازی را نشان دهد یا به تمام شدن کوک اسباب بازی اعتراض کند.
- کودک را روی تاب بنشانید و او را هل دهید. شعر تاب تاب عباسی را بخوانید بعد از چند بار تکرار، تاب را متوقف کنید و منتظر واکنش کودک باشید.

- آهنگ مورد علاقه‌ی کودک را پخش کنید و ناگهان آن را متوقف کنید و منتظر درخواست کودک برای شروع دوباره‌ی آهنگ بمانید.
- توپ و یا ماشین را با کودک‌تان به سمت همدیگر هل دهید. پس از چندبار، توپ یا ماشین را پیش خودتان نگه دارید و صبر کنید تا کودک برای گرفتن آن واکنش نشان دهد.

- بادکنک‌بازی کنید و ناگهان وسط بازی، باد بادکنک را خالی کنید. یا می‌توانید بادکنک را باد کنید و بدون گره زدن، آن را دست کودک بدهید تا باد بادکنک خالی بشود و کودک برای باد کردن مجدد بادکنک، درخواست بدهد.
- در زمان یک بازی جذاب با کودک ناگهان ساکت شوید.
- رو به روی کودک بنشینید و با لبخند کارهای کودک را تشویق کنید، بعد از چند بار صورت‌تان را به سمت دیگری برگردانید و صبر کنید تا کودک برای جلب توجه شما تلاش کند.
- کودک را سوار ماشین کنید و هل بدهید. بعد از چند ثانیه از این کار دست بکشید. وقتی کودک به منظور ادامه‌ی بازی به شما نگاه کرد؛ بپرسید "باز هم هل بدهم؟ هل؟ یک، دو، سه" و شروع به هل دادن ماشین کودک کنید. می‌توانید این کار را تا زمانی که کودک از بازی لذت می‌برد تکرار کنید.
- بازی یا فعالیت مورد علاقه‌ی کودک را انجام دهید. قبل از شروع فعالیت با بیان یک عبارت، روتین سازی کنید مثلاً بگویید: یک، دو، سه و بعد فعالیت را شروع کنید، این کار را چندین بار انجام دهید و بعد از عادت کردن کودک، عبارت را ناقص بیان کنید: "یک، دو، ..." و کودک را در حالت انتظار نگه دارید تا عبارت شما را کامل کند و دوباره بازی را شروع کنید.

۷- شروع اشاره کردن و ژست‌های ارتباطی:

در این سن کودک به اشیاء مختلف اشاره می‌کند تا نام آن‌ها را یاد بگیرد.

تمرینات پیشنهادی برای ایجاد و تقویت این مهارت

- به اشیاء نزدیک کودک مستقیماً اشاره کنید، یعنی انگشت اشاره را روی شیء بگذارید و در مورد آن حرف بزنید.
- به مسیر نگاه کودک توجه کنید و سپس به چیزهایی که نگاه می‌کند اشاره کنید و در مورد آن‌ها حرف بزنید.
- اشیاء یا تصاویر جذابی را در معرض دید کودک قرار دهید. به کودک کمک کنید که به سمت آن‌ها برود و به آن‌ها اشاره کند.
- با کودک کتاب بخوانید. به تصاویر کتاب اشاره کنید، در مورد آن‌ها حرف بزنید و کم‌کم به کودک کمک کنید که او هم به تصاویر اشاره کند.
- از بازی کلاغ پر برای ایجاد ژست اشاره کمک بگیرید. هنگام خواندن شعر، خودتان حرکات و ژست‌های بازی را انجام بدهید و به کودک هم کمک کنید تا انگشت اشاره‌اش را بالا بیاورد.
- اگر کودک دستش را برای گرفتن چیزی جلو آورد، آن را نام ببرید و سپس به کودک بدهید.

- اگر کودک برای به دست آوردن شیء یا اسباب بازی خاصی تلاش کرد، شما به آن شیء اشاره کنید و آن را بنامید. مثلاً کودک دستش را برای گرفتن لیوان آب جلو می‌آورد شما بگویید "آب، آب بده" و سپس لیوان آب را به کودک بدهید.

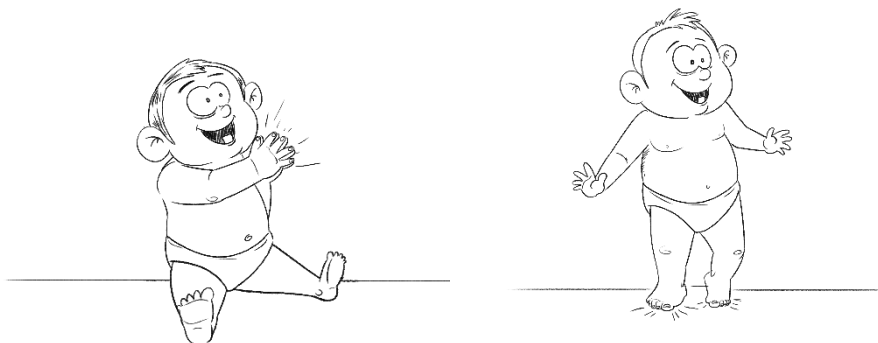
- به کودک کمک کنید تا انگشتانش را جمع کند و انگشت اشاره باز بماند بعد از اسباب بازی پاپ ایت^۱ استفاده کنید و با انگشت اشاره کودک روی هر یک از نیمکره‌ها ضربه بزنید. می‌توانید در هنگام این بازی اعداد را از یک تا پنج بشمارید یا صداسازی کنید؛ مثلاً با هر ضربه بگویید "بوم".
- بازی لی لی حوضک انجام دهید. در این بازی باید با انگشت اشاره بر روی کف دست کودک دایره بکشید و شعر لی لی حوضک را بخوانید.

۸- تقلید از حرکت‌های ساده:

کودک می‌تواند کارهای ساده دیگران را تقلید کند. مثلاً بای‌بای کردن، بوس کردن، پرت کردن، بغل کردن و غیره. برای تقویت مهارت تقلید کردن ابتدا می‌توانید از تقلید حرکات دست و پا شروع کنید. بعد به سراغ تقلید حرکات ظریف‌تر مثل باد کردن لپ‌ها، بیرون آوردن زبان، خندیدن و بوس کردن بروید و پس از آن، از تقلید صداسازی استفاده کنید مثلاً شما بگویید "دادادا" و کودک تقلید کند.

تمرینات پیشنهادی برای ایجاد و تقویت این مهارت

- رفتارهای ساده را در قالب بازی با کودک تمرین کنید؛ مثلاً در بازی‌ها یا موقعیت‌های روزمره همراه با خداحافظی کردن دستتان را هم تکان بدهید. در بازی، اسباب‌بازی‌های کودک را سوار کامیون کنید و آن را هل بدهید بگویید "رفتند بای‌بای" یا زمانی که کودک کار خوبی انجام می‌دهد و خوشحال است با گفتن "آفرین، دست بزن" "دست‌دستی" ژست دست‌زدن را به کودک یاد بدهید.

- یک توپ سبک را روی زمین بگذارید و با پا آن را شوت کنید و بعد از چندبار تکرار توپ را جلوی پای کودک قرار دهید تا او هم توپ را شوت کند.
- با یکدیگر بازی‌های ساده انجام دهید و کودک را تشویق کنید تا از شما تقلید کند؛ مثلاً با هم آجرهای خانه سازی را روی هم قرار دهید و بعد با هم آن‌ها را خراب کنید و بگویید "بوووم، افتاد".
- شعر "فرشته‌ها دست می‌زنند" را برای کودک بخوانید و همزمان دست بزنید و پا بکوبید تا کودک هم از شما تقلید کند. (متن شعر در تمرینات قبل آورده شده است).
- روبه‌روی آینه بنشینید و دست‌هایتان را بالا ببرید، پا بکوبید، سرتان را تکان بدهید و صبر کنید تا کودک از شما تقلید کند. سپس او را تشویق کنید.

- برای تقلید حرکات ظریف‌تر صورت، یک عروسک را بوس کنید و بگویید "بوس کردم". کودک را ببوسید و بعد صورتتان را جلو بیاورید و بگویید "من را ببوس".
- برای تقلید صداسازی‌ها، دست کودک را بگیرید و پشت دستش بگویید "پاپاپا" تا خروج هوا را حس کند. اگر کودک احساس قلقلک نمی‌کند، همین تمرین را می‌توانید کف پای کودک هم انجام بدهید ولی سعی کنید کودک حرکت لب‌های شما را ببیند.
- علاوه بر اینکه کودک از شما تقلید می‌کند، شما هم می‌توانید حرکات و صداسازی‌های کودک را تقلید کنید و کارهایی که انجام می‌دهد را خیلی ساده توصیف کنید. با این کار تقلیدکردن را در کودک تشویق می‌کنید؛ مثلاً کودک دستش را روی توپ می‌زند شما هم این کار را تقلید کنید و بگویید "توپ، توپ دارم".

- از صداسازی‌های کودک تقلید کنید و در صورت امکان آن را به کلمه تبدیل کنید. همانطور که در تمرینات قبل اشاره شد، با این کار علاوه بر کمک به رشد مهارت‌های کاربردشناسی، کمک می‌کنید تا کودک کلمات جدید را یاد بگیرد؛ مثلاً کودک می‌گوید "ماماما" شما هم این صداسازی را تکرار کنید و بگویید "ماماما" "مامان". یا کودک می‌گوید ددد شما بگویید "دَد برویم دَد".

در تقلید از کودک، باید توجه داشته باشید که رفتارهای مخرب مانند پرت کردن اشیاء را تقلید نکنید، بلکه سعی کنید این رفتارها را هدفمند کنید. برای مثال اگر کودک توپ‌ها یا اسباب‌بازی‌هایش را به هر سمت پرتاب می‌کند، یک سبد بیاورید و توپ‌ها را در سبد بیندازید تا کودک از شما تقلید کند و توپ‌ها را در سبد بیندازد. اگر کودک توپ را در سبد انداخت او را تشویق کنید.

۹- واکنش به شنیدن کلمه "نه":

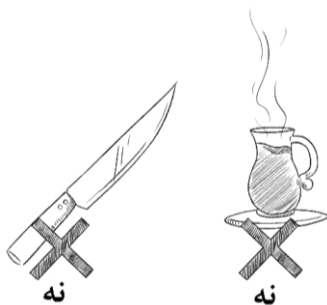
در این سن کودک به شنیدن کلمه‌ی "نه" واکنش نشان می‌دهد. مثلاً زمانی که دستش را به چاقو نزدیک می‌کند با شنیدن "نه" این کار را متوقف می‌کند.

تمرینات پیشنهادی برای ایجاد و تقویت این مهارت

- هنگام منع کودک از انجام یک کار مثل انداختن لیوان یا ریختن آب روی زمین، از کلمه "نه" و حرکت دست یا سر استفاده کنید. با این کار، کودک ژست "نه" را یاد می‌گیرد و کم‌کم کودک نیز از آن استفاده خواهد کرد.

- در طول روز وقتی کودکان را بغل کرده‌اید، او را نزدیک آینه یا وسیله‌ای که بالا قرار دارد ببرید و در قالب بازی او را سریع از آن وسیله دور کنید و با خنده و تغییر در صدای خود بگویید "نه".
- این بازی‌ها را با سایر اعضای خانواده هم انجام بدهید؛ مثلاً زمانی که به کودک غذا می‌دهید از یکی از اعضای خانواده بخواهید تا دست‌اش را سمت غذای کودک بیاورد و بعد شما با حرکت دست بگویید "نه" "برای دخترم / پسر من است"
- زمانی که کودک وسیله‌ای را از روی زمین برمی‌دارد و به سمت دهانش می‌برد بگویید "نه، بده".
- تصاویر ساده و بزرگی از وسائل یا پدیده‌های خطرناک یا داغ بکشید و سپس به صورت بازی دست خود و کودک را به آن‌ها نزدیک کنید و قبل از لمس تصویر بگویید "نه نه نه دست نزن، وای وای وای". این بازی معمولاً برای کودکان جالب است و سعی می‌کنند که آن را تکرار کنند، بعد از چندین بار تکرار، به نوبت نزدیک کردن دست به تصاویر را امتحان کنید تا کودک نیز فرصت بیان کلمه‌ی "نه" را پیدا کند.

۱۰- شروع بازی‌های تعاملی:

در شش ماه دوم زندگی بازی‌های تعاملی غیرکلامی آغاز می‌شوند، کودکان به بازی‌هایی که در آن دست می‌زنند و شعر می‌خوانند علاقه نشان می‌دهند. بازی‌های ریتمیک باعث بهبود هماهنگی حرکات بدن و تخلیه هیجانات می‌شوند. به علاوه حس شنوایی کودک با شنیدن موسیقی و هماهنگ کردن خود با آن، تقویت می‌شود و دقت و توجه‌اش به صداها و پیرامون بیشتر می‌شود.

تمرینات پیشنهادی برای ایجاد و تقویت این مهارت

- بازی‌هایی مثل کلاغ پر، لی‌لی‌لی حوضک و عمو زنجیرباف می‌تواند برای کودک جذاب باشد.
- لی‌لی، لی‌لی حوضک

گنجشکه اومد آب بخوره افتاد تو حوضک

این یکی درش آورد

این یکی آبش داد

این یکی نوش داد

این یکی گفت: کی هلمش داد؟

این یکی گفت: من من کله گنده

♫

عمو زنجیر باف!

- بله

زنجیر منو بافتی؟

- بله

پشت کوه انداختی؟

-بله

بابا اومده

-چی چی آورده

نخود و کشمش

بخور و بیا

-با صدای چی؟

مثلاً پیشی

میو میو

- از اسباب بازی‌های صداساز مثل بلز استفاده کنید. با کودک آهنگ بزنیید و شعر بخوانید.
- از آهنگ‌هایی با ریتم مناسب و کودکانه استفاده کنید به کودک بگویید "برقص" یا "نای‌نای کن"، هر ریتم را چندین بار تکرار کنید. کودکان از تکرار لذت می‌برند. می‌توانید همین کار را رو به روی آینه هم انجام بدهید.
- آهنگ پخش کنید و با آن‌ها حرکات ریتمیک و تکرار شونده مثل دست زدن و پا زدن، رقصیدن، بالا و پایین پریدن و تکان دادن دست‌ها انجام دهید.
- با شنیدن آهنگ دست بزنیید و با قطع شدن آهنگ دست زدن را متوقف کنید.